

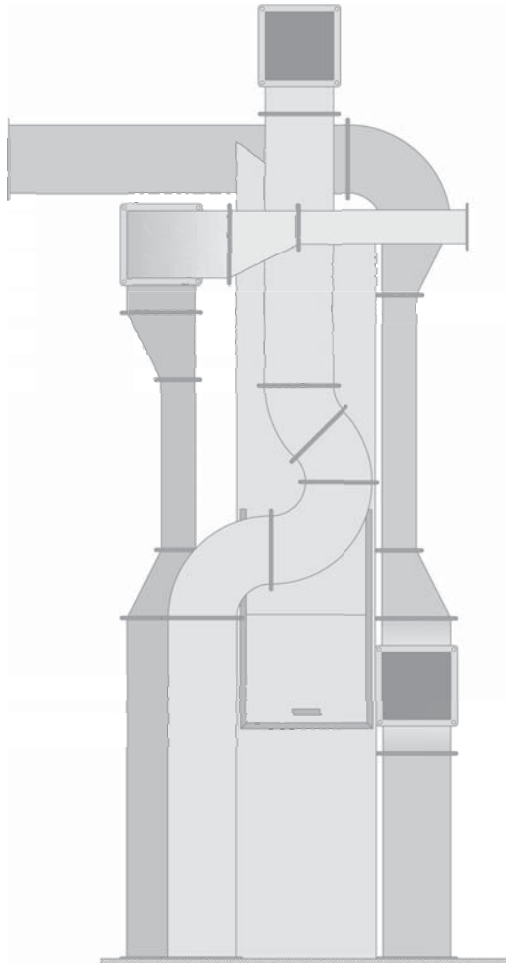
mgP

MESTNO
GLEDALIŠČE
PTUJ

Harold Pinter

MUTASTI NATAKAR
(Strežni jašek)

Harold Pinter

MUTASTI NATAKAR

(Strežni jašek)

Prevajalec	Tomaž Onič
Režija	Jernej Kobal
Dramaturginja	Nuša Komplet
Scenograf	Darjan Mihajlovič
Izbor kostumov	Jernej Kobal, Nuša Komplet
Lektor	Simon Šerbinek
Oblikovalec svetlobe	Simon Puhar

Igrata

Ben	Rok Kunaver
Gus	Damjan Trbovc

Premiera 25. marca 2011 v Mestnem gledališču Ptuj

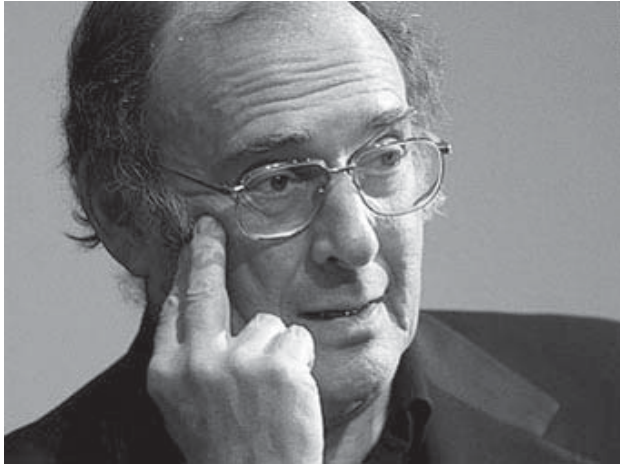

Tehnično so predstavo omogočili:

Simon Puhar, vodja predstave in oblikovalec luči
Danijel Vogrinec, tonski mojster
Andrej Cizerl Kodrič, odrski mojster
Irena Meško, garderoberka
Miran Hedl, scenski delavec

Sceno so izdelali pod vodstvom Andreja Cizerla Kodriča v delavnici Mestnega gledališča Ptuj.

Za sodelovanje se zahvaljujemo Dijaškemu domu Ivana Cankarja Ljubljana.

V Londonu rojeni britanski dramatik Harold Pinter (1930–2008) je svojo umetniško pot začel kot igralec. Po nedokončanem študiju drame se je pridružil skupini igralcev na turneji po Irski, nato je nekaj let igral v različnih britanskih gledališčih in šele leta 1957 napisal svojo prvo igro Soba (The Room). Njena uprizoritev je doživela razmeroma ugodne kritike, uspeh pa se ni ponovil pri igrah Zabava za rojstni dan (The Birthday Party) in Mutasti natak (The Dumb Waiter), ki sta nastali v istem letu. Predvsem Zabavo so kritiki skoraj enoglasno označili za dolgočasno igro brez posebne kakovosti in že po manj kot tednu dni je bila umaknjena s spreda. Edina ugodna kritika je izšla v časopisu The Sunday Times, v kateri je Harold Hobson izpostavil dramatikov izjemen talent in napovedal njegovo skorajšnjo vrnitev v gledališča. Pinterjeve igre so se kmalu začele seliti na tuje odre. Z uspešno postavitvijo Mutastega natak in Zabave v Nemčiji leta 1959 ter z dobro sprejetim Hišnikom (The Caretaker) naslednje leto je njegovo pisanje za gledališče dobilo trdne temelje.

Slovensko občinstvo se je s Pinterjem prvič srečalo leta 1967, ko je Žarko Petan na odru SNG Ljubljana režiral Vrnitev. Sledila je slovenska premiera Hišnika (1970), nato še Njega dni (1974), Prevara (1978) in Zabava za rojstni dan (1979). Slovenski kritiki so uprizoritve sprejemali večinoma prizanesljivo ali celo odobravajoče, a so bili pogosto kritični do samih dramskih besedil – podobno kot britanski kritiki dobro desetletje prej. Vendar Pinterja to ni odgnalo s slovenskih odrov. Po letu 1991 smo videli še nekaj ponovnih uprizoritev, na novo pa V prah se povrneš (1998) in Strežni jašek (2004, 2007). Glede na našete uprizoritve in še osem neuprizorjenih prevodov je Pinter najpogosteje prevajan sodobni britanski dramatik v slovenskem kulturnem prostoru.

Pinter je ustvarjal tudi kot pesnik, režiser, pisec filmskih scenarijev in politični aktivist. Slednje se kaže tako v tematiki njegovih političnih dram (npr. Topla greda, Gorski jezik, V prah se povrneš) kot v številnih politično obarvanih govorih. Bil je oster kritik agresivne politike Združenih držav Amerike in njenih podpornikov v odnosu do bližnjevzhodnih vprašanj. Njegov govor »Umetnost, resnica in politika« ob podelitvi Nobelove nagrade za književnost leta 2005 je šokiral javnost, sprožil pa je tudi špekulacije o političnih razlogih za podelitev nagrade. Ne glede na polemike ne moremo mimo dejstva, da je Harold Pinter eden najvplivnejših britanskih dramatikov sodobnega gledališča.

V Mutastem natak naletimo na domala vse glavne značilnosti Pinterjevega sloga, za katerega se je zaradi precejšnjega odstopanja od dotedanje dramske in gledališke tradicije uveljavilo ime »pinterjanski« (angl. pinteresque); to so ponavljanja, nedorečenost, dialog zaradi dialoga, zaustavitve, premori, tišine, zamegljenost ozadja, očitno pomanjkanje informacij itd.

Dogajanje je postavljeno v zaprt kletni prostor, kjer plačana morilca Ben in Gus čakata na svojo žrtev. Zdi se, da je gibalno drame igra čakanja, preizkušanja potrpljenja in boja za prevlado nad sogovornikom. Ben je starejši partner, ki se tako tudi vede. Večino časa bere časopis in se izmika Gusovim vprašanjem. Moč njegovega nadrejenega položaja izvira tako iz njegovih replik kot iz njegovega molka. Gus ni tipičen gangster; veliko govori, razmišlja o življenjskih vprašanjih, kaže zanimanje za (navidezno) nepomembne stvari, kot so vzorec na posodi, rjuhe, okolica ali nogomet. Zaradi teh lastnosti ga občinstvo navadno vzljubi in je presenečenje ob koncu drame toliko večje.

Približno na polovici igre se v žarišču dogajanja znajde dvigalo za hrano, ki je bilo dotlej neopaženo, naenkrat pa se z glasnim truščem spusti v prostor. Protagonista sklemeta, da je bila v prostoru, kjer se nahajata, nekoč kuhinja. Situacija postaja vse skrivnostnejša, ko začno iz gornjih prostorov z dvigalom prihajati naročila za vse bolj prefinjene in eksotične jedi. Gledalec, ki je dotlej imel vtis, da Ben obvladuje situacijo in da pozna odgovore na vsa Gusova vprašanja, a nanje noče odgovoriti, zdaj v to upravičeno podvomi. Z Benovo negotovostjo se gledalec in dramski osebi znajdejo v podobnem položaju nejasnosti, pred novimi vprašanji, na katera nikoli ne dobijo odgovora. Dvigalo tako v simboličnem smislu pridobi vlogo tretje dramske osebe, ki se vključi v boj za prevlado nad sogovornikom(a). Tu ima veliko prednost, saj enostranska naročila morilcema ne dopuščajo povratne komunikacije ali ugovora; »mutasti natakar« (angl. dumb waiter) torej prevzame Benovo vlogo dominantnega partnerja, ki to dosega na enak način (kot prej Ben) – z molkom.

Mutasti natakar je igra ponavljanj in napetosti, ugibanj in izmikanj, trivialnosti in eksistence, očitnega in skrivnostnega, smešnega in grozljivega. Predvsem zaradi slednje značilnosti jo pogosto označujemo z Wardlovo skovanko »komedija groznje«.

Tomaž Onič

Jernej Kobal režiser

Rojen v Ljubljani leta 1984. Na Akademijo za gledališče, radio, film in televizijo se je vpisal leta 2004 v letnik pod vodstvom Mileta Koruna in Matjaža Zupančiča. Po drugem letniku je za eno leto zapustil faks in se nato vrnil v tretji letnik pod vodstvom Jerneja Lorencija in Jožice Avbelj. Diplomaska predstava (David Hare: Modra Soba) je bila spomladi leta 2009 na malem odru ljubljanske Drame. Od takrat veliko dela in sodeluje z različnimi amaterskimi skupinami. Ta predstava je njegov prvenec v profesionalnem gledališču ...

Tomaž Onič prevajalec

Tomaž Onič je diplomiral iz angleškega jezika s književnostjo in matematike. Na študijski izmenjavi je na Washington Collegeu v ZDA študiral dramsko igro in režijo. V magistrskem delu se je ukvarjal z recepcijo Pinterjeve dramatičnosti in s prevajanjem Pinterjevega sloga. Doktoriral je na Univerzi v Ljubljani iz prevajanja slogovnih elementov v dramskih besedilih. Zaposlen je na Filozofski fakulteti v Mariboru, kjer poučuje poezijo, sodobno britansko in ameriško dramatiko, vodi seminarje iz prevajanja drame in poezije ter vaje iz retorike in javnega nastopanja. Posebno rad ima dramatiko Harolda Pinterja in z njo povezano gledališče.

Objavil je več člankov in prispevkov o slogovnih vidikih dramatičnosti in dramskega prevoda. Je član združenja za literarno stilistiko (PALA) in Mednarodnega društva Harolda Pinterja. Septembra 2011 bo v Mariboru organiziral mednarodni kongres o Haroldu Pinterju izven britanskega okolja.

Damjan Trbovc igralec

Dramski igralec Damjan Trbovc je zaključil študij na AGRFT v Ljubljani z vlogo Zeusa v uprizoritvi Krištofa Dovjaka Belle Paris ali Obračun v Louvru leta 2000 v letniku Mileta Koruna in Matjaža Zupančiča. Takoj po študiju se je zaposlil v SLG Celje, kjer ustvarja zadnjih deset let. Nase je opozoril v različnih vlogah. V tem času je bil med drugim Ulrik v Kreftovih Celjskih grofih, Gornik v Cankarjevi komediji Za narodov blagor, Amos Hart v Chicagu, Katurian v Blazincu M. McDonagha in Ernst v Kabaretu. Del teh uprizoritev opozarja na to, da je tesno povezan z glasbo in tudi izven gledališča sodeluje v glasbenih nastopih, dobrodelnih prireditvah in projektih Glasbene šole v Celju. Ob tem velja opozoriti, da je izjemno zavezan mlademu občinstvu, saj so njegove vloge v predstavah za otroke vedno posebno doživetje, iskanje novega, vznemirljivega, nenavadnega v svetu med fantazijo in realnostjo. Prav za takšne vloge je bil že dvakrat nagrajen za najboljšo igralsko uprizoritev na festivalu Zlata paličica, ki je namenjen otrokom in mladim gledalcem. Poleg naštetega že vsa leta sodeluje z RTV Slovenija pri sinhronizaciji risank in z Radiem Slovenija pri radijskih igrah.

Foto Damjan Švarc

Rok Kunaver igralec

Rok Kunaver prihaja iz Ljubljane. Je diplomirani dramski igralec. Pred vpisom na AGRFT je igralske izkušnje nabiral v »impro ligi«, in sicer kot igralec in mentor. Svojo profesionalno igralsko pot je začel v SNG Drama Ljubljana v predstavi Alamut. V SNG Drama Ljubljana je nato nastopal še v šestih predstavah. Kot gost je nastopal v različnih gledaliških hišah (MGL, APT Novo mesto, ŠKUC, Glej, Mini teater Ljubljana, Lutkovno gledališče Jože Pengov). Vesel je, da se mu je ponudila priložnost sodelovanja z Mestnim gledališčem Ptuj. Ptuj je namreč mesto, na katerega ga vežejo lepi spomini. Sam želi izreči zahvalo zelo dobri ekipi, brez katere mu ne bi uspelo izpeljati tako zahtevnega projekta do konca.

Foto Jaka Babič

Nuša Komplet dramaturginja

Je univerzitetna diplomirana filozofinja in literarna komparativistka (FF, 2009) ter absolventka dramaturgije (AGRFT). O sebi pravi takole. Najprej so bile knjige. In dnevnik, ki me spremlja, odkar znam pisati. Mlajši brat me je spomnil, kako iz opazovanja oblakov nastajajo zgodbe. Potem spogledovanje s teatrom, sprejemni izpiti in skozi zastor me je požrl gledališki stroj. Z diplomsko predstavo Saloma mi je zares postalo jasno, kam dramaturg taco moli. Potem je prišel George Dandin, s katerim smo okušali festivale. Pa prvenec R9-42U v Gleju ... V bistvu je super, ko mi zmanjka besed. Še bolj pa, ko glasba napolni moje telo s plesom. Veliko se smejem. In tečem, da se ne bi ujela v zanke vsakdanjosti. Plezam, da prisluhnem pticam (brez njih bi bilo življenje pusto). In kolesarim, ker še ne potrebujem avtomobila. Želim imeti velik vrt. »Nimam časa,« pa je najbolj neumen izgovor na svetu. Zaupam svojim občutkom?! Impluzivna sem in ne preveč vztrajna. Pri delu z otroki pa skrajno odgovorna. Lepo je zavohati pomlad in živeti brez najljubšega filma ali knjige. Ne morem pa se čisto odločiti, ali mi je skromnost všeč ali ne.

Foto Mirta Zajc

Darjan Mihajlović scenograf

Darjan Mihajlović (1984) je leta 2010 diplomiral na Fakulteti za arhitekturo. Zanimanje za gledališče in uprizoritveno umetnost je usmeril v svoje diplomsko delo z naslovom Razvoj gledališke arhitekture od renesanse do danes. Ob študiju arhitekture je obiskoval tudi predavanja scenografije na AGRFT pri prof. Meti Hočevar in kot scenograf sodeloval pri študentskih produkcijah:

- Friedrich Dürrenmatt - Fiziki v režiji Tatjane Peršuh, produkcija VI. semestra dramske igre, gledališke režije in dramaturgije, junij 2007;

- William Shakespeare - Macbeth v režiji Jerneja Kobala, produkcija VI. semestra dramske igre, gledališke režije in dramaturgije, junij 2008;

- David Hare - Modra soba v režiji Jerneja Kobala, diplomatska produkcija VIII. semestra dramske igre, gledališke režije in dramaturgije, junij 2009;

- Ivo Svetina - Lepotica in zver v režiji Jaše Kocelija, diplomatska produkcija VII. semestra dramske igre, gledališke režije in dramaturgije, februar 2011.

Scenografija za predstavo Mutasti natakark (Strežni jašek) je njegovo prvo sodelovanje pri profesionalni gledališki produkciji. Polega scenografije se ukvarja tudi z grafičnim oblikovanjem.

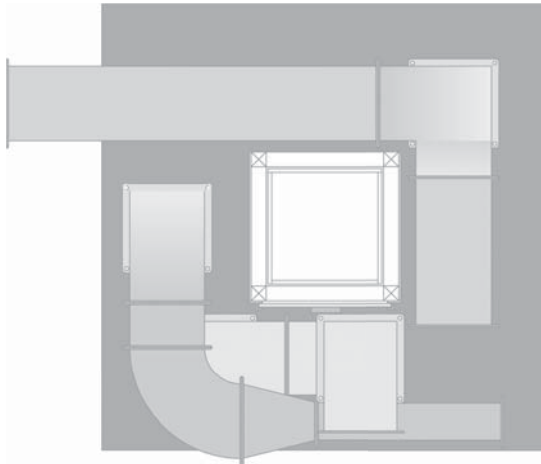

Osebni arhiv

Simon Šerbinek gledališki lektor

Simon Šerbinek se je rodil v Mariboru leta 1973. Obiskoval je Prvo gimnazijo v Mariboru, smer klasično-humanistična. Po gimnaziji je zaključil študij dramske igre in umetniške besede na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo. Istega leta je vpisal nov študij na Pedagoški fakulteti v Mariboru, in sicer enopredmetni študij slovenskega jezika in književnosti. Nedavno je diplomiral in si pridobil naziv diplomiran profesor slovenskega jezika na novoustanovljeni Filozofski fakulteti v Mariboru.

Svoje znanje želi izpopolniti še v klasični tragediji, v klasicizmu in v elizabetinski tragediji. Bolje želi spoznati ritem in metrum v dramatik Molièra in Shakespearja ter odziv sodobnega časa na dramo v verzih. Zmeraj ga je zanimala literatura absurda (Camus, Sartre), še posebej dramatika absurda. Jezikovno ponuja zanimive besedne zveze in frazeme. Nekoč je moral neko zanimivo besedno zvezo ponoviti vsaj desetkrat, in sicer na odru še kot igralec, saj je njegov soigralec zamujal s prihodom na oder. Stavek se je glasil takole: »Absurdna tragika je gibalo človeške norosti!« Napisal ga je Dušan Jovanović v komediji Življenje podeželskih plejbojev po drugi svetovni vojni ali Tuje hočemo, svojega ne damo. Najbrž lahko vsak v tem stavku najde kaj zase.

V slovenski prevajalski praksi se jezikovnemu slogu (jezikovnim izraznim ravnam) dramskih del pogosto posveča manj pozornosti kot vsebini. To pomeni, da so prevajalci doslednejši pri prevajanju vsebine replik kot pri ohranjanju načina, kako dramske osebe to vsebino izražajo. S tem zanemarjajo dejstvo, da ima določena jezikovna raven tudi pomen, saj razkriva govorečev značaj, razpoloženje, krajevno, časovno ali družbeno pripadnost itd. Spreminjanje izvirnega registra, žargona, narečja ter besedilno, časovno ali kulturno zaznamovanih replik vedno pomeni poseganje v izvirno karakterizacijo oseb in s tem v dramsko strukturo. Če se npr. neka dramska oseba v izvirniku izraža zelo formalno, uporablja izbrane besede in zapletene stavčne strukture, v prevodu pa pove isto stvar v kratkih stavkih in v pogovornem jeziku, si bo gledalec o njej ustvaril zelo drugačno predstavo, kot bi si jo ob branju ali gledanju izvirnika, ki uporablja drugačne jezikovne in druge semiotične znake – kljub vestno ohranjeni vsebini. Takšna prevajalska praksa velikokrat ni posledica prevajalčevega neznanja, temveč posvečanja premajhne pozornosti slogovni ravni besedila, morda celo nezavedanja pomena ohranjanja sloga pri prevajanju. To se pogosto kaže v slogovni nedoslednosti prevoda: besedilo lahko mestoma vsebuje odlične prevajalske rešitve, ki nedvomno izkazujejo jezikovno usposobljenost prevajalca, vendar ne ohranja slogovnih elementov na nekaterih drugih, prevajalsko enako zahtevnih mestih.

Zavest o pomenu slogovnih prvin za poustvarjanje avtorjevega pomena v prevodu je še posebej pomembna pri Pinterju. Tu imamo seveda v mislih tako imenovani prospektivni pisni prevod. Ta je osnova več gledališkim interpretacijam in upošteva predvsem avtorjeve pomene in namene, medtem ko se konceptom in željam režiserja, igralcev, dramaturga ter gledališki normi ciljnega jezika in kulture prilagaja šele v procesu ugledališčenja.

Pinter vsebine ne izraža z logičnim izrazom konceptualne misli, marveč s kontrastnimi ritmi različnih miselnih vzorcev, ki tudi nelogičnosti izgovorjenega dajejo posebno čustveno logiko. Čustvenega stanja svojih junakov torej ne opredeli z logično ubeseditvijo ugotovitve, da je npr. neka dramska oseba jezna, marveč tako, da užaljena oseba nelogično (a sunkovito in besno) blebeta, se ponavlja, ne najde besed ali ima očitne težave z njimi ipd. Pinterjeve dramske osebe torej komunicirajo bolj na osnovi čustev kot logike. V njegovem dialogu je pomembneje, kaj ljudje z besedami drug drugemu povzročajo, kot to, kar te besede smiselno izražajo. Poleg tega se Pinterjevi dramski junaki, ki jih največkrat ne odlikuje verbalna lucidnost, odzivajo v časovnem zamiku. Ko nas nekdo užali in smo čustveno prizadeti, se ponavadi nismo sposobni nemudoma »ustrezno« odzvati; dobrega in učinkovitega odziva se ponavadi domislamo šele veliko prepozno. V vmesnem času pa svoja čustva artikuliramo ob nepravem času in na nepravih mestih. Prav to počnejo tudi Pinterjevi liki. Z njimi si je – svoji absurдни naravnosti navkljub – prisluzil sloves realističnega opisovalca človeške duše. In prav to povečuje nelogičnost dramskih situacij in moč njihovega osnovnega čustva, saj se besede ne nanašajo na trenutno prisotne, zato nas tisto, česar si ne znamo razložiti, močneje prizadene.

Slovenski prevajalci imajo pri Pinterju največ težav prav z nelogičnim in nesmiselnim dialogom, v katerem se kar vrstijo ponovitve, klišeji, nedokončani stavki, slaba skladnja, neartikulirani glasovi, nenavadni položaji oziroma izrazita zvočnost besed, spretno izmenjave mirnih in silovitih replik, opuščanje vzročno-posledičnih skladenjskih povezav itd. Prevajalec, ki vloge teh značilnosti ne zazna, lahko z upoštevanjem načel dobrega jezikovnega sloga pri prevajanju nehote »popravi« Pinterjevo besedilo, s čimer prepreči možnost drugačnih dramskih in gledaliških adaptacij oziroma interpretacij, ki v Sloveniji običajno temeljijo na prvem pisnem prevodu dela.

Temeljita razčlemba domala vseh slovenskih prevodov Pinterjevih iger je pokazala, da so predvsem prvi slovenski prevajalci Pinterja njegove izvirne dialoge v procesu prevajanja velikokrat »osmislili« oz. jih »logično dopolnili in uredili« ali pa popolnoma prezrli izvirno jezikovno raven, s čimer so zožili že splošno znano odprtost in uprizoritveni potencial Pinterjevih besedil. Morda sta prav zaradi tega v preteklosti slovenska gledališka kritika in slovensko občinstvo Pinterja napačno razumeli. Prve gledališke ocene v slovenskih časopisih kažejo na slabo poznavanje Pinterjevega sloga in nekaterih danes najbolj cenjenih elementov njegovih iger. Ob prvi postavitvi Vrnitve tako zasledimo sodbo, da je odlična izvedba edino opravičilo za uprizoritev te komedije in da repertoar brez nje ne bi utrpel nobene škode; pod vprašaj je postavljen celo smisel celotne igre. O Hišniku lahko tako preberemo, da bi režiser brez škode lahko nekoliko krajšal značilno, a utrujajoče ponavljanje posameznih fraz ali opustil temačen uvod in zastoje, ker napovedujejo neko skrivnostnost, ki je pravzaprav nikjer ni.

Za prevajanje in uprizarjanje Pinterjevih del se zdi zelo umestna tudi pripomba uspešnega britanskega režiserja Pinterjevih iger Petra Halla, da si številni režiserji in igralci preveč prizadevajo izraziti trenutno psihološko resničnost neke dramske situacije in intuitivni odziv Pinterjevih dramskih oseb nanjo. To verjetno počnejo zaradi bojazni, da jih publika ne bi razumela. Toda igralec, ki verjame, da mora stvari ne le doživeti, marveč jih tudi gledališko izraziti, se moti. Dovolj je, da stvari začuti, in publika ga bo razumela.

Pinter zaupa v intuitivne in kognitivne sposobnosti svojih gledalcev. Prepušča jim dopolnjevanje pomena in jim tako omogoča lastna spoznanja, ki s tem postanejo dejavni del njihovega izkustvenega sveta. Pomembno je, da se tega zaveda tudi prevajalec, saj lahko le tako ohrani specifičnost avtorja, ki od gledalca zahteva angažiranost, gledališkimi profesionalcem pa omogoča široko ustvarjalnost.

Darja Hribar
Tomaž Onič

Prevod Mutastega natarjarja v prilogi pričujočega gledališkega lista je nastajal več let. Mnoge prevodne različice izbranih odlomkov, ki so nastale zaradi lastnega prevajalskega užitka, sem uporabil tudi kot študijsko gradivo za študente prevajalstva pri vajah iz prevajanja drame. Tam so ob diskusiji nastale mnoge nove prevodne rešitve in izboljšave, ki so mi pri poznejšem prevajanju pomagale do številnih tehtnih razmislekov in utemeljenih odločitev. O navidezno nerešljivih situacijah sem se velikokrat posvetoval tudi s svojo nekdanjo profesorico in mentorico Darjo Hribar, ki me je že v času študija navdušila za Pinterja. Mnoge prevodne rešitve v Mutastem natarjarju so tudi njene, vključno s predlogom za novi prevod naslova. O njem sva razmišljala vse odtlej, ko je med Pinterjevimi zapisi zasledila avtorjevo hudomušno pripombo, kako zelo pomemben je za igro tudi dobesedni pomen njenega naslova.

Spreminjanje že uveljavljenega prevoda naslova znanega dramskega dela je vedno nekoliko tvegano, tako s prevajalskega kot tržnega vidika, saj lahko privede do manjše prepoznavnosti pri občinstvu. Zakaj torej Mutasti natarkar in ne Strežni jašek, čeprav je slednji prevod (ki pomeni dvigalo za hrano, namenjeno hitrejši in lažji strežbi) pomensko povsem ustrezen? Pri frazemu *dumb waiter* (dobesedno *nemi natarkar*) angleški govorec seveda ne pomisli najprej na živega natarkarja, ki je nem, kljub temu pa pomen vsakega od sestavnih delov te besedne zveze oživi, ko v igro »vstopi«¹ neživa mehanska naprava, ki postane tretja dramska oseba (in s prenašanjem naročil za hrano igra/prevzame vlogo natarkarja), hkrati pa prav z molkom pridobi dominantno pozicijo v drami. Prevod mutasti natarkar dopušča ta pomen in potencialno besedno igro, čeprav v slovenščini ni frazem. Res je, da se s tem v samem naslovu zabriše osnovni pomen (t. j. dvigalo za hrano), vendar je strah, da občinstvo ne bi uvidelo povezave, odveč. Poleg tega nenavadna besedna zveza že sama po sebi pritegne pozornost in spodbudi razmišljanje o možnih pomenih. Dumb pogovorno pomeni tudi trapast, butast, kar lahko izzove smešne učinke. Tudi ta potencial se ohrani z izrazom mutast, ki spominja na butast ali celo na matast; slednji je sicer zaradi spremembe vokala nekoliko bolj oddaljen, a še vedno zelo blizu.

Morda zveni nenavadno, vendar pri prevajanju Pinterja najpreprostejše fraze in stavki pogosto zahtevajo največ pozornosti in časa. Metaforično bogat in strukturno kompleksnejši jezik pomeni prevajalcu sicer velik jezikovno-slogovni izziv, vendar mu daje tudi nekaj manevrskega prostora, medtem ko to pri povsem preprosti eno- ali dvobesedni povedi ni mogoče – še posebej, če ta vsebuje besedno igro, dvojni pomen ali katero drugo slogovno značilnost. Na primer: samostalniki *place* je vsakdanja angleška beseda, ki se v Mutastem natarjarju pojavi večkrat, in sicer v pomenu stanovanje, hiša, kraj, prostor ali gostinski lokal.

Nastane torej slogovni problem (ki v celoti verjetno ni rešljiv), kako poleg vsebine ohraniti tudi ponovitve, ki so ena bistvenih značilnosti Pinterjevega sloga. Z drugimi besedami, iščemo slovenski izraz, ki bo v posameznih kontekstih omogočal vse omenjene pomene. Podobna težava nastopi pri samostalniku job v pomenih služba, delo/zaposlitev, opravilo in naloga, ki ga poleg tega najdemo tudi v več frazemih (be on the job, just the job).

Ohranjanje ponovitev večinoma ni nerešljivo, vendar zahteva sistematično delo ter nekaj iskanja in preverjana, ko je besedilo že prevedeno. Pri tem se morajo izrazne različice ohraniti tudi v prevodu, čeprav je njihov pomen zelo podoben, funkcija pa ista (npr. »You see?« in »You know?«) sta v (isti) funkciji iskanja sogovornikove pritrditve in s tem njegove pozornosti, vendar se kljub temu prevajalec ne sme zadovoljiti z istim prevodom v obeh primerih. Podobno velja za »Go on!« in »Get away!«, ki oba v kontekstu izražata začudenje v pomenu »Daj no mir!«. Na to je večkrat opozoril tudi sam avtor z izjavo, da besede in stavke oblikuje s pikolovsko natančnostjo in da se včasih tudi po več dni ukvarja z eno, na videz morda preprosto repliko. V Pinterjevih besedilih torej ni nič naključno, vse pa daje vtis, da je.

Prevajanje Pinterja je torej iskanje in izbiranje prevodnih rešitev, ki so jezikovno in slogovno najzvestejše izvirniku. Izražanje lastne kreativnosti prevajalca mora tako pogosto dati prednost poustvarjanju avtorjeve, prevod pa ne sme nastajati pod časovnim pritiskom, saj se prevajalec tedaj prehitro zadovolji s prehodnimi prevodnimi različicami in jih vzame za končne.

Tomaž Onič

Impulzi, ki vodijo pisanje Harolda Pinterja, zvenijo intuitivno in prvinsko: »Nastanek večine mojih iger so spodbudili stavek, beseda ali podoba. Besedi, ki mi je bila dana, je pogosto sledila slika.«*

Pinterjeve besede dobijo jasen odsev tudi v elementarni strukturi njegovih dram – zaprt prostor, majhno število dramskih oseb – to pa pogojuje minimalne mizanscenske premike in osredotočenost na besedno komunikacijo, ki podaja le pomanjkljive informacije o življenju dramskih oseb, njihovih medosebnih odnosih, čustvovanju, hrepenenjih ... Takšna je okrajšana definicija »pinterjanske« igre. Pinter misli nenehno obrača k TUKAJ in ZDAJ, posameznikove ekskurzije v preteklost ali prihodnost pa so le bled odsev v večnost raztegnjene sedanosti. Pinter ubesedi neko novo resničnost, in to ga postavlja na ključno mesto zgodovine evropskega gledališča.

V gledališču smo še do nedavnega srečevali dramske junake. Junaki so krenili svojo pot v tragediji, ki je posnemala »plemenitejše ljudi«,** najraje kraljevega rodu. Svojo pot so nadaljevali v meščanski drami in kot sleherniki dobili izraz v realizmu 19. stoletja. Dramski junaki kot presek družbe so spreminjali svojo podobo; preko kralja, meščana do vsakdanjega človeka. Ohranjali pa so bistveno lastnost, ki jim je ostala skupna skozi celo zgodovino: o njih smo vedeli praktično vse. Lahko smo prebrali, kako živijo, s kom se družijo, kaj sanjajo, čutijo, celo katera čustva skrivajo, in predvsem poiskali, osmislili vzroke za njihovo delovanje ...

V maniri nove realnosti, »pinterjanske« vsakdanosti, pa dokončno umanjka pogled v celovitost človeškega življenja. Skozi suspenz motivacije delovanja oseb, premišljenih izpuščanj razlage njihovega karakterja, kar se posledično kaže tudi kot pomanjkanje dokončnih odgovorov (resnic), se razkriva groznja in kriza današnjega bivanja. Strah pred samorazkrivanjem, strah pred nepoznanim življenjem izven prostora, ki mu le še pogojno rečemo dom. Jezik ni psihološko motiviran in kot tak ni v funkciji prenašanja informacij, ni več sredstvo komunikacije, ampak je metafora današnjega življenja, in v tišini enako intenzivno kot v poplavi besed razkriva neopisljivo etiko sodobnega sveta. Govor in besede so dimna zavesa strahu pred razgaljenostjo posameznika. In tako je edina varnost osamljenost, distanciranost. Zato se ljubezen v Pinterjevih dramah tako zlahka sprevrže v nasilje, skrb postane posesivnost, plaz besed pa orisuje praznino srca.

Pred seboj imamo dve osebi iz Mutastega natakara, Bena in Gusa, z enostavnim in jasnim okvirom zgodbe: plačana morilca v zaprtem prostoru čakata na žrtev. Ostali podatki o njiju že mejijo na špekuliranje in prvič se pri delu ne sprašujem: kdo sta dramski osebi, ampak: kaj vse bi lahko bila? Primerjave na vaji dežujejo kot aprila.

* PINTER, Harold: UMETNOST, RESNICA IN POLITIKA, govor ob prejemu Nobelove nagrade za literaturo 2005: http://www.polituss.si/polituss/index.php?option=com_content&task=view&id=583&Itemid=73 (13. februar 2011)

** Hvala, Aristotel.

Trenutno je na piedestalu Simonova: Ben in Gus sta pohodnika. Ben v hribih uživa v tišini, meditira, se posveča sebi in osredotoča na prehojeno pot. Gus pa razume pohod kot čas za klepet, zato neprestano gnjavi Bena in se obremenjuje s ciljem (vrhom). Primerjave med moškim in ženskim principom delovanja smo že prerasli. Potem sta tu še sodelavca, prijatelja, oče in sin, latentna homoseksualca, profesor in učenec, padla superheroja, Vladimir in Estragon, zakonca, otroka v peskovniku, hladna ubijalca, kuharja ali natakarka, vojaka ... V vseh odnosih funkcionirata na enak način, prav tako pa bi delovalo, če bi ju ločili in naredili iz njunih besed dve monodrami. Tako arbitrarna in izmuzljiva sta.

Od zunaj ju je naporno gledati, vznemirjata v svojem stopicljanju na mestu, moledujeta za spremembo, medtem ko čas okoli njiju postaja otipljiv in jima izteka med prsti. Napetost med njima narašča, ko začne strežni jašek vdirati v lenobno varnost njunih rutinskih opravil in avtomatiziranih akcij. Sekvenčni smisel, ki ga ustvarjata skozi dnevno rutino, pa se izkaže za nezadostnega in nikakor ne more osmisliti njunega bivanja. Izgubljata kontrolo in samo vprašanje časa je, kdaj in na kakšen način bo počilo ... Prostor igre zato ni zamejen s stenami, ni hermetično zaprt in zadušljiv, ampak v celoti odprt in izpostavljen prepihu. Ben in Gus sta sama sebi edina referenčna točka, medtem ko določata svoj prostor skozi lastne omejitve in si dovolita le majhen prostor vedenja. Napetost, ki od začetka vznemirja zunanje opazovalce ter se postopno naseljuje tudi v Bena in Gusa, oba ves čas vedno bolj intenzivno pritiska h koncu, ki pa Konca ni. Pravzaprav konca sploh ni!

Jaz sem
Nuša Komplet

»Pomen se začne v besedah, v dejanju, nadaljuje se v glavi, nikjer pa se ne konča. Pomen nima konca.«***

*** PINTER, Harold: ZABAVA ZA ROJSTNI DAN IN KRATKA PROZA, Radovljica: Didakta, 2006

Harold Pinter

Mutasti natakar
(Strežni jašek)

Prevajalec
Tomaž Onič

Prizorišče: kletna soba. Dve postelji vzdolž zadnje stene. Servirna odprtina, zaprta, med posteljama. Vrata v kuhinjo in stranišče na levi. Vrata na hodnik na desni.

BEN leži na postelji na levi, bere časopis. GUS sedi na postelji na desni, s težavo si zavezuje vezalke. Oba sta oblečena v srajco in hlače z naramnicami.

Tišina.

GUS si zaveže vezalke, se zravna, zazeba in gre počasi proti vratom na levi. Ustavi se, pogleda dol in strese nogo. BEN spusti časopis in ga opazuje. GUS poklekne, razveže vezalko in počasi sezuje čevlji. Pogleda vanj in izvleče sploščeno vžigalčno škatlico. Strese jo in si jo ogleduje. Njuna pogleda se srečata. BEN strese časopis in bere. GUS vtakne vžigalčno škatlico v žep in se skloni, da bi si obul čevlji. S težavo si zaveže vezalko. BEN spusti časopis in ga opazuje. GUS stopi proti vratom na levi, se ustavi in strese drugo nogo. Poklekne, razveže vezalko in počasi sezuje čevlji. Pogleda vanj in izvleče sploščen cigaretni zavojček. Strese ga in si ga ogleduje. Njuna pogleda se srečata. BEN strese časopis in bere. GUS vtakne zavojček v žep, se skloni, si obuje čevlji in zaveže vezalko. Počasi odide na levo. BEN sunkovito odloži časopis na posteljo in zre za GUSOM. Vzame časopis in se uleže na hrbet, bere.

Tišina.

Z leve se zasliši, kako nekdo dvakrat potegne za verižico na kotličku, vendar se stranišče ne izplakne.

Tišina.

GUS spet vstopi skozi vrata na levi, se ustavi pri vratih in se popraska po glavi. BEN sunkovito odloži časopis.

BEN: Pha!

Pobere časopis.

Kaj pa tole? Poslušaj tole!

Pokaže na časopis.

Nek sedeminosemdesetletni moški je hotel prečkati cesto. Ampak bilo je veliko prometa, razumeš? Ni vedel, kako bi se prebil skozi. Pa se je splazil pod tovornjak.

GUS: Kaj se je?

BEN: Splazil pod tovornjak. Mirujoč tovornjak.

GUS: Ne?

BEN: Tovornjak je spjeljal in ga povozil.

GUS: Daj no!

BEN: Tako piše tule.

GUS: Nemogoče.

BEN: Človeku gre kar na bruhanje, kaj?

GUS: Kdo mu je predlagal, naj naredi kaj takega?

BEN: Sedeminosemdesetletnik se gre plazil pod tovornjak!

GUS: To je neverjetno.

BEN: Tule je, črno na belem.

GUS: Noro.

Tišina.

GUS zmaje z glavo in odide. BEN se uleže na hrbet in bere. Z leve se zasliši, kako nekdo dvakrat potegne za verižico na kotličku, vendar se stranišče ne izplakne. BEN zažvižga ob novici v časopisu. GUS se vrne.

Nekaj bi te rad vprašal.

BEN: Kaj delaš tam zunaj?

GUS: No, bil sem samo –

BEN: Kaj pa čaj?

GUS: Ravnokar sem ga nameraval skuhati.

BEN: No, potem pa ga skuhaj.

GUS: Bom, ja. (Sede na stol. Zamišljeno.) Moram reči, da nama je tokrat priskrbel zelo lepo posodo. Takole črtasta je. Belo črto ima.

BEN bere.

Zelo lepa je. Ni kaj.

BEN obrne stran.

Veš, tako okoli skodelice. Okoli roba. Vse ostalo je črno, vidiš. Krožniček je tudi črn, razen točno na sredini, kamor pride skodelica, kjer je bel.

BEN bere.

Krožniki pa so enaki, vidiš. Samo, da imajo črno črto – krožniki – točno čez sredino. Ja, prav navdušen sem nad posodo.

BEN (še vedno bere): Kaj boš s krožniki? Saj ne boš jedel.

GUS: Prinesel sem par piškotov.

BEN: No, potem jih raje hitro pojey.

GUS: Vedno prinesem par piškotov. Ali pa pito. Veš, da ne morem piti čaja, če zraven nič ne pojem.

BEN: No, potem pa že skuhaj čaj. Čas teče.

GUS izvleče sploščen cigaretni zavojček in si ga podrobno ogleduje.

GUS: Imaš cigareto? Mislim, da mi jih je zmanjkalo.

Vrže zavojček v zrak, se nagne naprej in ga ujame.

Upam, da ne bo dolgo trajalo, tole delo.

Natančno cilja in frone zavojček pod svojo posteljo.

Aja, nekaj sem te hotel vprašati.

BEN (sunkovito odloži časopis): Pha!

GUS: Kaj je?

BEN: Osemletni otrok ubil mačko!

GUS: Nemogoče.

BEN: Tako piše. Si predstavljaš, a? Osemletni otrok ubije mačko!

GUS: Kako je to naredil?

BEN: Deklica je bila.

GUS: Kako je to naredila?

BEN: Mm –

Vzame časopis in išče podatek.

Ne piše.

GUS: Zakaj ne?

BEN: Čakaj malo. Piše samo – njen brat, star enajst, je dogodek opazoval iz lope za orodje.

GUS: Daj no!

BEN: Pa to je totalno smešno.

Premor.

GUS: Stavim, da je bil on.

BEN: Kdo?

GUS: Brat.

BEN: Mislim, da imaš prav.

Premor.

(Sunkovito odloži časopis.) Si predstavljaš, a? Enajstletni mulec ubije mačko in krivdo zvali na svojo osemletno sestrico! Pa človek bi –

Z gnusom obmolkne in pograbi časopis. GUS vstane.

GUS: Kdaj se nama bo oglasil?

BEN bere.

Kdaj se nama bo oglasil?

BEN: Pa kaj je s tabo? Lahko je kadar koli. Kadar koli.

GUS (stopi k vznožju BENOVE postelje): No, nekaj bi te rad vprašal.

BEN: Kaj?

GUS: Si opazil, koliko časa se tisti kotliček polni?

BEN: Kateri kotliček?

GUS: Na stranišču.

BEN: Ne, a res?

GUS: Grozno.

BEN: No, in kaj bi zdaj?

GUS: Kaj misliš, da je narobe z njim?

BEN: Nič.

GUS: Nič?

BEN: Pokvarjen plovec ima, to je vse.

GUS: Pokvarjen – kaj?

BEN: Plovec.

GUS: Ne? Res?

BEN: Po moje je to.

GUS: Daj no! Na to pa nisem pomislil.

GUS odtava do svoje postelje in pritisne na vzmetnico.

Danes nisem preveč mirno spal, pa ti? Postelja ni kaj prida. Pa še eno odejo bi potreboval. (*Zagleda sliko na steni.*)

Oho, kaj pa je tole? (*Si jo ogleduje.*) »Prva enajsterica«. Kriket. Si videl tole, Ben?

BEN (bere): Kaj?

GUS: Prva enajsterica.

BEN: Kaj?

GUS: Tule je slika prve enajsterice.

BEN: Kakšne prve enajsterice?

GUS (preučuje sliko): Ne piše.

BEN: Kaj je zdaj s čajem?

GUS: Vsi se mi zdijo kar stari.

GUS gre počasi v ospredje odra, pogleda naprej, nato okrog po sobi.

Ne bi hotel živeti v tej luknji. Nič ne bi imel proti oknu, lahko bi videl, kakšno je zunaj.

BEN: Zakaj hočeš okno?

GUS: No, rad imam malo razgleda, Ben. Čas prej mine.

Hodi po sobi.

Mislim, prideš nekam, ko je še tema, prideš v sobo, ki je nisi še nikoli videl, ves dan spiš, opraviš svoje delo in potem ponoči spet odideš.

Premor.

Rad si ogledam okolico. Pri tem delu ni nikoli možnosti.

BEN: Saj imaš dopust, a ne?

GUS: Samo dva tedna.

BEN (*spusti časopis*): Za crknit. Človek bi mislil, da delaš vsak dan. Kako pogosto delava? Enkrat na teden? Kaj se toliko pritožuješ?

GUS: Ja, ampak morava biti stalno na razpolago, a ne? Ne moreš iz hiše, ker lahko vsak čas pokličejo.

BEN: Veš, kaj je tvoj problem?

GUS: Kaj?

BEN: Nobenih hobijev nimaš.

GUS: Imam hobije.

BEN: Katere? Povej mi en svoj hobi.

Premor.

GUS: Seveda imam hobije.

BEN: Poglej mene. Kaj imam jaz?

GUS: Ne vem. Kaj?

BEN: Imam rezbarjenje. Imam modelarstvo. Si me kdaj videl brez dela? Nikoli nisem brez dela. Znam kar najbolje zapolniti svoj čas. In ko pokličejo, sem pripravljen.

GUS: Pa se nikoli ne naveličaš?

BEN: Naveličam? Česa?

Tišina.

BEN bere. GUS potipa žep svojega suknjiča, ki visi na postelji.

GUS: Imaš cigareto? Zmanjkalo mi jih je.

Stranišče se izplakne, na levi.

Pa je.

GUS sede na svojo posteljo.

No, mislim, lahko rečem, da je posoda dobra. Je. Zelo lepa je. Ampak to pa je tudi vse, kar lahko rečem za ta prostor. Slabši je kot tisti zadnjič. Se spomniš prostora, kjer sva bila nazadnje? Nazadnje, kje je že bilo? Tam je bil vsaj radio. Ne, čisto zares. Ne zgleda, da mu je zadnje čase kaj dosti do najinega udobja.

BEN: Kdaj boš nehal čakati?

GUS: Še revmo lahko dobiš v takem prostoru, če si dolgo v njem.

BEN: Saj ne bova dolgo tukaj. Skuhaj že čaj, no. Vsak čas bova začela.

GUS pobere torbico pri vznožju svoje postelje in izvleče zavitek čaja. Skrbno si ga ogleduje in pogleda navzgor.

GUS: Hm, hotel sem te vprašati.

BEN: Kaj hudiča je spet?

GUS: Zakaj si danes zjutraj ustavil avto sredi ceste?

BEN (*spusti časopis*): Mislil sem, da si spal.

GUS: Saj sem, ampak sem se zbudil, ko si ustavil. Saj si ustavil, ne?

Premor.

Sredi tiste ceste. Mrak je še bil, se ne spomniš? Pogledal sem ven. Vse je bilo v megli. Mislil sem, da si mogoče nameraval zadremati, ampak si bil totalno zravnčan, kot da nekaj čakaš.

BEN: Nič nisem čakal.

GUS: Verjetno sem nazaj zaspal. Kaj je torej bilo vse tisto? Zakaj si ustavil?

BEN (*pobere časopis*): Bila sva prezgodnja.

GUS: Prezgodnja? (*Vstane.*) Kako to misliš? Saj sva dobila klic, da morava začeti takoj. In sva. Šla sva še isti trenutek.

Kako sva potem lahko bila prezgodnja?

BEN (*tibo*): Kdo je sprejel klic, ti ali jaz?

GUS: Ti.

BEN: Bila sva prezgodnja.

GUS: Prezgodnja za kaj?

Premor.

Hočeš reči, da je moral nekdo ven, preden sva midva prišla not?

Pregleduje posteljnino.

Se mi je zdelo, da tele rjuhe niso izgledale preveč čiste. Se mi je zdelo, da so imele vonj. Ko sva danes zjutraj prišla, sem bil preveč utrujen, da bi opazil. Tole je rahlo predrzno, se ti ne zdi? Ne bom imel rabljenih rjuh. Sem ti rekel, da bo šlo vse skupaj k vragu. Mislim, do zdaj sva vedno imela sveže poslano. To sem opazil.

BEN: Kako veš, da rjuhe niso bile čiste?

GUS: Kako to misliš?

BEN: Kako veš, da niso bile čiste? Kaj ne ležiš že ves dan na njih?

GUS: Kaj, a hočeš reči, da imajo vonj po meni? (*Povoha rjuhe.*) Ja. (*Počasi sede na posteljo.*) Možno, ja, da imajo vonj po meni. Težko rečem. Ne vem čisto točno, kakšen vonj imam, to je problem.

BEN (*pri branju časopisa*): Pha!

GUS: Ej, Ben.

BEN: Pha!

GUS: Ben.

BEN: Kaj?

GUS: V katerem mestu sva? Pozabil sem.

BEN: Saj sem ti povedal. V Birminghamu.

GUS: Daj no!

Z zanimanjem se ozre po sobi.

To je osrednja Anglija. Drugo največje mesto v Veliki Britaniji. Nikoli ne bi uganel.

Tleskne s prsti.

Hm, danes je petek, ne? Jutri bo sobota.

BEN: Kakšno zvezo ima to?

GUS (*navdušeno*): Lahko bi šla gledat tekmo. Aston Villa.

BEN: Na gostovanju so.

GUS: Ne, a res? Jooj! Škoda, no.

BEN: Kakor koli, nimava časa. Takoj morava nazaj.

GUS: No, včasih pa sva, a ne? Ostala in šla gledat tekmo, a ne? Malo za sprostitev.

BEN: Stvari so bolj zategnjene, kolega. Bolj so zategnjene.

GUS se zabihita sam pri sebi.

GUS: Enkrat sem videl, kako je Villa izgubila v pokalni tekmi. S kom so že igrali? Beli dresi. Ob polčasu je bilo ena-ena. Nikdar ne bom pozabil. Nasprotna ekipa je zmagala s kazenskim strelom. Prava drama. Ja, kazenski strel je bil sporen. Sporen. No, kakorkoli, izgubili so dve proti ena, zaradi tega. Saj si bil tudi ti tam.

BEN: Jaz ne.

GUS: Ja, bil si tam. Se ne spomniš spornega kazenskega strela?

BEN: Ne.

GUS: Padel je ravno že v kazenskem prostoru. Rekli so, da se je samo delal. Meni se tudi ni zdelo, da bi se ga oni drugi dotaknil. Ampak sodnik je pokazal na belo točko.

BEN: Ni dotaknil! Kaj pa govoriš? Gladko ga je položil!

GUS: Villa pa že ne. Villa ne igra take igre.

BEN: Daj, nehaj, no.

Premor.

GUS: Ah, to je moralo biti tu, v Birminghamu.

BEN: Kaj – to?

GUS: Villa. To je moralo biti tu.

BEN: Na gostovanju so bili.

GUS: Veš, katero je bilo drugo moštvo? Spursi. Tottenham Hotspur.

BEN: No, in kaj zdaj?

GUS: Nikoli nisva bila na delu v Tottenhamu.

BEN: Kako veš?

GUS: Tottenham bi si zapomnil.

BEN se obrne na svoji postelji, da ga pogleda.

BEN: Daj, ne spravljam me v smeh.

BEN se obrne nazaj in bere, GUS zazeha in govori med zebanjem.

GUS: Kdaj se nama bo oglasil?

Premor.

Ja, rad bi videl še eno nogometno tekmo. Vedno sem bil goreč nogometni navdušenec. No, kaj pa če bi šla jutri gledat Spurse?

BEN (*monotono*): Na gostovanju so.

GUS: Kdo?

BEN: Spursi.

GUS: Potem pa mogoče igrajo tu.

BEN: Ne bodi smešen.

GUS: Če so na gostovanju, je čisto možno, da igrajo tu. Lahko, da igrajo z Villo.

BEN (*monotono*): Ampak Villa je na gostovanju.

Premor.

Pod vrata na desni se pojavi kuverta. GUS jo zagleda. Obstane in jo gleda.

GUS: Ben.

BEN: Na gostovanju. Vsi so na gostovanju.

GUS: Ben, pogledj tole.

BEN: Kaj?

GUS: Pogledj.

BEN obrne glavo in zagleda kuverta. Vstane.

BEN: Kaj je to?

GUS: Ne vem.

BEN: Od kod je prišlo?

GUS: Izpod vrat.

BEN: No, kaj je?

GUS: Ne vem.

Zreta vanjo.

BEN: Poberi.

GUS: Kako to misliš?

BEN: Poberi!

GUS se ji počasi približa, se skloni in jo pobere.

Kaj je?

GUS: Kuverta.

BEN: Je kaj na njej?

GUS: Ne.

BEN: Je zaprta?

GUS: Ja.

BEN: Odpri jo.

GUS: Kaj?

BEN: Odpri jo!

GUS jo odpre in pogleda vanjo.

Kaj je not?

GUS si strese v dlan dvanajst vžigalic.

GUS: Vžigalice.

BEN: Vžigalice?

GUS: Ja.

BEN: Pokaži.

GUS poda kuverta. BEN si jo ogleduje.

Nič ni na njej. Niti besede.

GUS: Smešno, ne?

BEN: Prišla je izpod vrat?

GUS: Očitno.

BEN: No, daj.

GUS: Daj, kaj?

BEN: Odpri vrata in poglej, če lahko ujameš koga zunaj.

GUS: Kdo, jaz?

BEN: Daj že!

GUS zre vanj, spravi vžigalice v žep, gre do svoje postelje in izpod blazine izvleče revolver. Stopi k vratom, jih odpre, pogleda ven in jih zapre.

GUS: Nikogar.

Položi revolver nazaj.

BEN: Kaj si videl?

GUS: Nič.

BEN: Morali so biti precej hitri.

GUS vzame vžigalice iz žepa in jih gleda.

GUS: No, prav bodo prišle.

BEN: Ja.

GUS: Bodo, ne?

BEN: Ja, vedno ti jih zmanjkuje, a ne?

GUS: Zmeraj.

BEN: No, potem bodo prišle prav.

GUS: Ja.

BEN: Bodo, ne?

GUS: Ja, potreboval jih bom. Res jih bom potreboval.

BEN: Bi, ne?

GUS: Ja.

BEN: Zakaj?

GUS: Nobene nimava.

BEN: No, zdaj jih imaš nekaj, ne?

GUS: Zdaj lahko prižgem čajnik.

BEN: Ja, ves čas si sposojaš vžigalice. Koliko jih imaš tam?

GUS: Kakšnih ducat.

BEN: No, ne izgubi jih. Pa še rdeče so. Niti škatlice ne potrebuješ.

GUS si začne z vžigalico drezati po ušesu.

(Ga udari po roki.) Ne zapravljaj jih! Daj, pojdi ga prižgat.

GUS: Hm?

BEN: Pojdi ga prižgat.

GUS: Prižgat – kaj?

BEN: Čajnik.

GUS: Misliš plin.

BEN: Kdo misli?

GUS: Ti misliš.

BEN *(pripre oči)*: Kako to misliš, da mislim plin?

GUS: No, saj to misliš, ne? Plin.

BEN *(odločno)*: Če rečem, pojdi prižgat čajnik, mislim, pojdi prižgat čajnik.

GUS: Kako lahko prižgeš čajnik?

BEN: To je besedna figura! Prižgati čajnik. To je besedna figura!

GUS: Nikoli je še nisem slišal.

BEN: Prižgati čajnik! To je splošna raba!

GUS: Mislim, da se motiš.

BEN *(grozeče)*: Kaj bi rad povedal?

GUS: Reče se pristaviti čajnik.

BEN *(napeto)*: Kdo tako reče?

Strmita drug v drugega, globoko dihata.

(Preudarno.) Še nikdar v življenju nisem slišal, da bi kdo rekel, pristavi čajnik.

GUS: Moja mama je sigurno rekla tako.

BEN: Tvoja mama? Kdaj si nazadnje videl svojo mamo?

GUS: Ne vem, pred –

BEN: No, kaj pa potem govoriš o svoji mami?

Strmita.

Gus, ne bi rad zvenel nerazumno. Rad bi te samo opozoril na določene stvari.

GUS: Ja, ampak –

BEN: Kdo je tu starejši partner, jaz ali ti?

GUS: Ti.

BEN: Rad bi ti samo pomagal, Gus. Moraš se naučiti nekih stvari, kolega.

GUS: Ja, ampak še nikoli nisem slišal –

BEN *(silovito)*: Nihče ne reče, prižgi plin! Kaj pa plin prižge?

GUS: Kaj plin –?

BEN *(ga z obema stegnjenima rokama zgrabi za vrat)*: ČAJNIK, BEDAK!

GUS si z vratu odmakne BENOVE roke.

GUS: V redu, v redu.

Premor.

BEN: No, kaj čakaš?

GUS: Da vidim, če se prižgejo.

BEN: Kaj?

GUS: Vžigalice.

Vzame sploščeno vžigalico škatlice in poskusi.

Ne.

Vrže škatlico pod posteljo. BEN strmi vanj. GUS dvigne stopalo.

Naj poskusim tule?

BEN strmi. GUS jo poskusi prižgati na podplatu. Vžigalica se prižge. Pa je šlo.

BEN *(utrujeno)*: Pristavi že prekleti čajnik, za božjo voljo.

BEN gre proti svoji postelji, a ko se zave, kaj je rekel, se ustavi in se na pol obrne. Gledata drug v drugega. GUS počasi odide. BEN sunkovito odloži časopis na posteljo in sede nanjo, glavo položi v dlani.

GUS (*vstopi*): Dela.

BEN: Kaj?

GUS: Štedilnik.

GUS gre do svoje postelje in sede.

Zanima me, kdo bo nocoj.

Tišina.

Mm, nekaj bi te rad vprašal.

BEN (*položi noge na posteljo*): Ah, za božjo voljo.

GUS: Ne, nekaj sem te mislil vprašati.

Vstane in sede na BENOVO posteljo.

BEN: Zakaj sediš na moji postelji?

GUS sedi.

Pa kaj ti je? Kar naprej me nekaj sprašuješ. Pa kaj ti je?

GUS: Nič.

BEN: Nikoli me nisi toliko spraševal, prekleto. Kaj te je obsedlo?

GUS: Ne, samo spraševal sem se.

BEN: Nehaj se spraševati. Delo te čaka. Zakaj ga preprosto ne opraviš in utihneš?

GUS: Ravno o tem sem se spraševal.

BEN: O čem?

GUS: O delu.

BEN: Katerem delu?

GUS (*oklevajoče*): Mislim sem, da mogoče ti kaj veš.

BEN ga pogleda.

Mislil sem, da mogoče ti – mislim – se ti kaj zdi – kdo bo nocoj?

BEN: Kdo bo kaj?

Gledata drug drugega.

GUS (*končno*): Kdo bo.

Tišina.

BEN: Je vse v redu s tabo?

GUS: Seveda.

BEN: Pojdi in skuhaj čaj.

GUS: Ja, seveda.

GUS odide levo, BEN gleda za njim. Nato vzame svoj revolver izpod blazine in pregleda naboje. GUS se vrne.

Plina je zmanjkalo.

BEN: In, kaj bi zdaj?

GUS: Na števec je.

BEN: Jaz nimam denarja.

GUS: Jaz tudi ne.

BEN: Moral boš počakati.

GUS: Na kaj?

BEN: Na Wilsona.

GUS: Mogoče sploh ne bo prišel. Mogoče bo samo poslal sporočilo. Ne pride vedno.

BEN: No, potem boš pač moral brez, kajne?

GUS: Vraga.

BEN: Boš pač pozneje spil skodelico čaja. Kaj je narobe s tabo?

GUS: Rad spijem eno prej.

BEN podrži revolver proti svetlobi in ga lošči.

BEN: Kakor koli, raje se pripravi.

GUS: Ne vem, no, ta je pa malo huda, veš kaj, za svoj denar.

Pobere vrečko čaja s postelje in jo vrže v torbo.

Kakor koli, upam, da bo imel kak kovanec, če bo prišel. Lahko bi ga imel. Konec koncev je to njegovo stanovanje, lahko bi poskrbel, da bi bilo dovolj plina za skodelico čaja.

BEN: Kako to misliš, njegovo stanovanje?

GUS: No, a ni?

BEN: Verjetno ga je samo najel. Ni nujno, da je njegovo stanovanje.

GUS: Vem, da je njegovo stanovanje. Stavim, da tudi cela hiša. Zdaj pa še za plin ne poskrbi več.

GUS sedi na svoji postelji.

Njegovo stanovanje je, zagotovo. Poglej vsa ostala stanovanja. Greš na nek naslov, ključ je tam, čajnik je tam, nikoli pa ne vidiš žive duše – (*Se ustavi.*) Hm, nihče nikoli nič ne sliši, si že kdaj pomislil na to? Nikoli ne dobiva nobenih pritožb, da je preveč hrupa ali kaj podobnega, drži? Nikoli ne vidiš žive duše, a jo? Razen tipa, ki pride. Si že kdaj opazil to? Zanima me, če so zidovi zvočno izolirani. (*Potipa zid nad svojo posteljo.*) Ne morem reči. Vse, kar lahko narediš, je, da čakaš. Velikokrat se niti toliko ne potruji, da bi se pokazal, Wilson.

BEN: Zakaj bi se pa moral? Zelo je zaposlen.

GUS (*premišljeno*): Težko se z njim pogovarjaš, z Wilsonom. A veš to, Ben?

BEN: Daj, nehaj že s tem.

Premor.

GUS: Cel kup stvari bi ga rad vprašal. Ampak nikoli ne pridem do tega, kadar ga vidim.

Premor.

Razmišljal sem o tem zadnjem primeru.

BEN: katerem zadnjem?

GUS: Tista punca.

BEN zgrabi časopis, ki ga bere.

(*Vstane in zviška gleda na BENA.*) Kolikokrat si že prebral ta časopis?

BEN sunkovito odloži časopis in vstane.

BEN (*jezno*): Kaj bi rad povedal?

GUS: Sprašujem se samo, kolikokrat si že –

BEN: Kaj si pa misliš? Me kritiziraš?

GUS: Ne, samo –

BEN: Dobil boš eno okrog ušes, če ne boš pazil, kaj delaš.

GUS: Poglej, Ben –

BEN: Nikamor ne bom gledal! (*Govori sebi.*) Kolikokrat sem –! Prekleta predrznost!

GUS: Nisem tako mislil.

BEN: Ti samo naredi, kar moraš, kolega. Samo to naredi, to je vse.

BEN se vrne na posteljo.

GUS: Samo o tisti puncici sem razmišljal, to je vse.

GUS (*sede na svojo posteljo*):

Saj ni bila kaj posebnega na pogled, vem, pa vseeno. Ampak, a ni bila svinjarija? Kakšna svinjarija. Res, ne spomnim se svinjarije, kot je bila tista. Zgleda, da niso tako kompaktni kot moški, mislim ženske. Ohlapnejše tkivo, nekako. Jo je razmazalo, a? Mater, jo je razmazalo. Pha! Ampak, hotel sem te vprašati.

BEN se zravna in pripre oči.

Kdo počisti, potem ko midva odideva? Res me zanima. Kdo je zadolžen za čiščenje? Mogoče sploh ne počistijo. Mogoče jih samo pustijo tam, hm? Kaj misliš? Koliko nalog sva opravila do zdaj? Naj me vrag, ne morem jih prav prešteti. Kaj če nikoli nič ne počistijo, potem ko odideva?

BEN (*sočutno*): Cepec. Misliš, da sva midva edina veja te organizacije? Imej malo zdrave pameti. Za vse imajo oddelke.

GUS: Kaj, čistilce in vse?

BEN: Idiot!

GUS: Ne, ampak pri tisti puncici sem začel razmišljati –

V izbočenem delu stene med posteljama se zasliši glasen ropot in trušč; nekaj se spušta. Zgrabita revolverja, se poženeta kvišku in se obrneta proti steni. Hrup preneha. Tišina. Spogledata se. BEN ostro namigne proti zidu. GUS se počasi približa zidu. Potrka nanj z revolverjem. Votel je. BEN se pomakne proti vzglavju svoje postelje z napetim revolverjem. GUS položi svoj revolver na posteljo in trka po osrednjem delu opaža. Najde rob. Dvigne ploščo. Pokaže se servirna odprtina, strežni jasek. Prostorno dvigalo oz. dvizna polica visi na škripcu. GUS pokuka noter. Ven vzame list papirja.

BEN: Kaj je?

GUS: Ti poglej.

BEN: Preberi.

GUS (*bere*): Dvakrat popečen zrezek s krompirčkom. Dvakrat sagov puding. Dva čaja brez sladkorja.

BEN: Naj vidim. (*Vzame list.*)

GUS (*zase*): Dva čaja brez sladkorja.

BEN: Hmm.

GUS: Kaj praviš na to?

BEN: No –

Dvigalo gre gor. BEN dvigne revolver.

GUS: Hej, čakajte, no! Se jim pa mudi, kaj?

BEN ponovno prebere sporočilo. GUS mu gleda čez ramo.

Tole je pa malo – a ni tole malo smešno?

BEN (*bitro*): Ne. Ni smešno. Verjetno je bila tu včasih gostilna, to je vse. Zgoraj. Ti kraji zelo hitro menjajo lastnika.

GUS: Gostilna?

BEN: Ja.

GUS: Kaj, hočeš reči, da je bila tole kuhinja, tu spodaj?

BEN: Ja, čez noč menjajo lastnika, ti kraji. Gredo v stečaj. Ljudje, ki to vodijo, razumeš, ugotovijo, da jim posel ne gre in odidejo.

GUS: Hočeš reči, da so ljudje, ki so to vodili, ugotovili, da jim posel ne gre najbolje in so odšli?

BEN: Seveda.

GUS: No, ČIGAVO PA JE ZDAJ?

Tišina.

BEN: Kako to misliš, čigavo je zdaj?

GUS: Čigavo je zdaj? Če so oni odšli, kdo je prišel?

BEN: Poglej, to je vse odvisno od –

Dvigalo se spusti z ropotom in glasnim udarcem. BEN dvigne revolver. GUS gre do dvigala in vzame iz njega list papirja.

GUS (*bere*): Dnevna juha. Jetra s čebulo. Tortica z marmelado.

Premor. GUS pogleda BENA. BEN vzame sporočilo in ga bere. Počasi stopi do odprtine. GUS mu sledi. BEN pogleda v odprtino, ampak ne navzgor po jašku. GUS položi roko BENU na ramo. BEN jo strese z rame. GUS položi prst na usta. Nagne se naprej skozi odprtino in hitro pogleda navzgor. BEN ga panično povleče vstran. BEN pogleda sporočilo. Vrže revolver na posteljo in odločno spregovori.

BEN: Rajši pošljiva kaj gor.

GUS: Hm?

BEN: Rajši pošljiva kaj gor.

GUS: Aha! Ja. Ja. Mogoče imaš prav.

Oba si oddabneta ob sprejeti odločitvi.

BEN (*odločno*): Hitro! Kaj imaš v torbi?

GUS: Ne dosti.

GUS stopi do odprtine in zakriči navzgor.

Počakajte malo!

BEN: Ne delaj tega!

GUS pregleduje vsebino torbe in jemlje ven stvari, eno za drugo.

GUS: Piškoti. Tablica čokolade. Četrtr litra mleka.

BEN: To je vse?

GUS: Zavojček čaja.

BEN: Dobro.

GUS: Čaja jim ne moreva poslati. To je ves čaj, kar ga imava.

BEN: In? Saj ni plina. Nič si ne moreš pomagati z njim, ne?

GUS: Mogoče nama oni lahko pošljejo kak cent.

BEN: Kaj še imava?

GUS (*seže v torbo*): En rozinov kolaček.

BEN: En rozinov kolaček?

GUS: Ja.

BEN: Nisi mi povedal, da imaš rozinov kolaček.

GUS: Nisem?

BEN: Zakaj samo enega? Nisi prinesel še enega zame?

GUS: Nisem si mislil, da bi bil za.

BEN: No, kakor koli, enega rozinovega kolačka ne moreš poslati gor.

GUS: Zakaj ne?

BEN: Prinesi enega od tistih krožnikov.

GUS: V redu.

GUS gre proti vratom na levi in se ustavi.

Misliš, da potem lahko obdržim rozinov kolaček?

BEN: Obdržiš?

GUS: No, saj ne vejo, da ga imava.

BEN: Ne gre za to.

GUS: Ga lahko obdržim?

BEN: Ne, ne moreš. Prinesi krožnik.

GUS odide, na levi. BEN pogleda v torbo. Iz nje vzame vrečko čipsa. GUS se vrne s krožnikom.

(Obtožujoče, s čipsom v roki.) Od kod se je to vzelo?

GUS: Kaj?

BEN: Od kod se je vzel ta čips?

GUS: Kje si ga našel?

BEN *(ga udari po ramenu)*: Umazano igro se greš, fant moj!

GUS: To jem samo, kadar pijem pivo!

BEN: No, in kje boš dobil pivo?

GUS: Hranim ga, dokler ne dobim piva.

BEN: Tole si bom zapomnil. Daj vse na krožnik.

Vse naložita na krožnik. Dvigalo se odpelje gor brez krožnika.

Počakajte malo!

Stojita.

GUS: Gor je šlo.

BEN: Ti si kriv, ker se greš te butaste igrice!

GUS: Kaj bova zdaj?

BEN: Počakati bova morala, da pride spet dol.

BEN položi krožnik na posteljo, si nadene pas za pištolo in si začne zavezovati kravato.

Raje se pripravi.

GUS gre do svoje postelje, si zaveže kravato in si začne pripenjati pas za pištolo.

GUS: Hej, Ben.

BEN: Kaj?

GUS: Kaj se tu dogaja?

Premolk.

BEN: Kako to misliš?

GUS: Kako je to lahko gostilna?

BEN: Nekoč je bila gostilna.

GUS: Si videl plinski štedilnik?

BEN: Kaj je z njim?

GUS: Samo tri gorilnike ima.

BEN: Kaj potem?

GUS: No, ne bi mogel kaj dosti skuhati na treh gorilnikih, v tako prometnem lokalu.

BEN *(razdraženo)*: Zato je postrežba tako počasna!

BEN si obleče telovnik.

GUS: Ja, ampak kaj pa, ko naju ni tukaj? Kaj naredijo takrat? Vsa ta naročila, ki prihajajo dol, in nič, kar bi šlo gor. Čisto možno je, da to traja že leta.

BEN si krtači suknjič.

Kaj bo, ko bova midva odšla?

BEN si obleče suknjič.

Ne morejo imeti veliko prometa.

Dvigalo se spusti. Obrneta se. GUS gre do odprtine in prinese sporočilo.

GUS (*bere*): Macaroni Pastitsio. Ormitha Macarounada.

BEN: Kako?

GUS: Macaroni Pastitsio. Ormitha Macarounada.

BEN: Grške jedi.

GUS: Ne.

BEN: Točno tako.

GUS: Precej nobel.

BEN: Hitro, preden gre gor.

GUS postavi krožnik v dvigalo.

GUS (*zavpije navzgor po jašku*): Trikrat Jaffa keksi! Enkrat Liptonov čaj! En Smithov čips! En rozinov kolaček! Ena čokoladica!

BEN: S sadjem.

GUS (*v jašek, navzgor*): S sadjem!

BEN (*mu poda mleko*): Eno mleko.

GUS (*v jašek, navzgor*): Eno mleko! Četrť litra! (*Pogleda etiketo.*) Ekspresna mlekarna! (*Postavi mleko v dvigalo.*)

Dvigalo gre gor.

Zadnji hip.

BEN: Ne bi smel tako kričati.

GUS: Zakaj ne?

BEN: To se ne dela.

BEN gre do svoje postelje.

No, ampak to bi moralo biti v redu, vsaj za zdaj.

GUS: Misliš, a?

BEN: Daj, obleci se že. Vsak čas bo.

GUS obleče telovnik. BEN se uleže in pogleda v strop.

GUS: Kakšna luknja. Ni čaja in ni piškotov.

BEN: Hrana te poleni, kolega. Len postajaš, se zavedaš tega? Saj menda nočeš popustiti pri svojem delu.

GUS: Kdo, jaz?

BEN: Popuščaš, kolega, popuščaš.

GUS: Kdo, jaz? Popuščam?

BEN: Si pregledal svojo pištolo? Niti svoje pištole nisi pregledal. Prav zanemarjeno izgleda. Zakaj je nikoli ne očistiš?

GUS podrgne svojo pištolo po rjubi. BEN izvleče žepno ogledalce in si poravnava kravato.

GUS: Zanima me, kje je kuhar. Morali so jih imeti več, da so lahko obvladovali tole. Mogoče so imeli več štedilnikov. Ej!

Mogoče je še ena kuhinja naprej po hodniku.

BEN: Sigurno, da je! Si predstavljaš, kaj pomeni, če hočeš narediti Ormitho Macarounado?

GUS: Ne, kaj?

BEN: Ormitha –! Daj, zbuli se že, no!

GUS: Je treba kar nekaj kuharjev, a?

GUS vtakne revolver v pas.

Prej ko se bova spravila od tod, boljše bo.

Obleče suknjič.

Zakaj se ne oglasi? Zdi se mi, kot da sem tu že celo večnost. (*Vzame revolver iz pasu, da bi preveril naboje.*) Ampak se mu še nikoli nisva izneverila, kajne da ne? Nikoli se mu nisva izneverila. Zadnjič sem razmišljal, Ben. Zanesljiva sva, kajne?

Vtakne revolver nazaj v pas.

Vsekakor bom vesel, ko bo nocoj tega konec.

Z roko pokrtiči svoj suknjič.

Upam, da se tip nocoj ne bo razvnel, ali kaj takega. Malo čudno se počutim. Glavo mi bo razneslo.

Tišina.

Dvigalo se spusti. BEN poskoči. GUS vzame sporočilo.

(*Bere.*) Enkrat bambusovi vršički z vodnim kostanjem in s piščancem. Enkrat ČAR ŠU s fizičnimi kalčki.

BEN: Fiziolovimi kalčki?

GUS: Ja.

BEN: Vraga.

GUS: Ne vem, kje naj začnem.

Pogleda nazaj v dvigalo. Vrečka čaja je še vedno tam. Pobere jo.

Čaj so poslali nazaj.

BEN (*zaskrbljen*): Zakaj pa to?

GUS: Mogoče ni pravi čas za čaj.

Dvigalo gre gor. Tišina.

BEN (*vrže čaj na posteljo in govori v naglici*): Veš, kaj? Raje jim kar povejva.

GUS: Povejva kaj?

BEN: Da ne moreva, nimava.

GUS: V redu.

BEN: Daj svinčnik. Napisala jim bova sporočilo.

GUS se obrne, da bi poiskal svinčnik, nenadoma zagleda cev za sporočila, ki visi na zidu desno od odprtine in gleda proti njegovi postelji.

GUS: Kaj pa je tole?

BEN: Kaj?

GUS: Tole.

BEN (*pregleduje*): Tole? Cev za sporočila.

GUS: Kako dolgo je tole že tukaj?

BEN: Ravno prav. Morala bi jo uporabiti že prej, namesto da si kričal tam noter.

GUS: Zanimivo, prej je sploh nisem opazil.

BEN: No, daj.

GUS: Kaj naj naredim?

BEN: Vidiš tole? Tole je piščalka.

GUS: Kaj, tole?

BEN: Ja, Vzemi jo ven. Potegni jo ven.

GUS naredi tako.

Tako, ja.

GUS: Kaj pa zdaj?

BEN: Pihni vanjo.

GUS: Pihnem naj?

BEN: Zgoraj zapiska, če pihneš. Tako vedo, da bi rad nekaj povedal. Pihni.

GUS pihne. Tišina.

GUS (*da cev k ustom*): Nič ne slišim.

BEN: Zdaj pa govori! Govori vanjo!

GUS pogleda BENA, potem govori v cev.

GUS: Shramba je prazna!

BEN: Daj sem!

Zgrabi cev in jo nese k svojim ustom.

(*Govori z veliko spoštljivostjo.*) Dober večer. Oprostite, da vas – motim, ampak mislila sva, da je bolje, da vas obvestiva, da nimava ničesar več. Vse, kar sva imela, sva poslala gor. Tu spodaj ni več hrane.

Cev počasi približa ušesu.

Kaj?

K ustom.

Kaj?

K ušesu. Poslušaj. K ustom.

Ne, vse, kar sva imela, sva poslala gor.

K ušesu. Poslušaj. K ustom.

Oh, zelo mi je žal, da to slišim.

K ušesu. Poslušaj. GUSU.

Rozinov kolaček je bil star.

Poslušā. GUSU.

Čokolada je bila stopljena.

Poslušā. GUSU.

Mleko je bilo skisano.

GUS: Kaj pa čips?

BEN (*poslušā*): Piškoti so bili plesnivi.

Srepro strmi v GUSA. Cev k ustom.

Torej, zelo nama je žal glede tega.

Cev k ušesu.

Kaj?

K ustom.

Kaj?

K ušesu.

Da. Da.

K ustom.

Da, seveda. Seveda. Nemudoma.

K ušesu. Ni več glasu. Odloži cev.

(*navdušeno*) Si slišal to?

GUS: Kaj?

BEN: Veš, kaj je rekel? Prižgi čajnik! Ne pristavi čajnik! Ne prižgi plin! Ampak prižgi čajnik!

GUS: Kako lahko prižgeva čajnik?

BEN: Kako to misliš?

GUS: Plina ni.

BEN (*se z dlanjo udari po čelu*): Kaj bova pa zdaj?

GUS: Zakaj pa je hotel, da prižgeva čajnik?

BEN: Za čaj. Hotel je skodelico čaja.

GUS: On je hotel skodelico čaja! Kaj pa jaz? Jaz že celo noč čakam na skodelico čaja!

BEN (*obupano*): Kaj bova pa zdaj?

GUS: Kaj pa naj midva pijejava?

BEN sede na svojo posteljo, strmi.

Kaj pa midva?

BEN sedi.

Jaz sem tudi žejen. In sestradan. In on hoče skodelico čaja. To pa je kaplja čez rob, to pa res.

BEN skloni glavo na prsi.

Tudi meni bi se prileglo nekaj izdatnega. Pa ti? Tudi tebi se vidi, da bi se ti kaj prileglo.

GUS sedi na svoji postelji.

Posljeva mu vse, kar imava, pa ni zadovoljen. Ne, res, no, temu bi se pa še krave smejale. Zakaj si mu poslal gor vse tiste stvari? (*S premislekom.*) Zakaj sem jih jaz poslal gor?

Premor.

Kdo ve, kaj vse ima zgoraj? Verjetno ima skledo za solato. Nekaj morajo imeti zgoraj. Od tu spodaj ne bodo dobili veliko. Si opazil, da niso naročili nobenih solat? Verjetno imajo skledo za solato zgoraj. Hladni narezek, redkvice, kumarice. Krešo. Ribje roladice.

Premor.

Trdo kuhana jajca.

Premor.

Vse. Verjetno imajo tudi zaboj piva. Verjetno zdajle jejo moj čips in pijejo pivo. O čipsu pa ni imel nič za povedat, a ne? Kar v redu jim gre, brez skrbi. Saj ne misliš, da bodo samo sedeli križem rok in čakali, da bodo stvari prihajale od tu spodaj, hm? Tako ne bodo nikamor prišli.

Premor.

Kar v redu jim gre.

Premor.

In on hoče skodelico čaja.

Premor.

Po moje to sploh ni več smešno.

Pogleda k BENU, vstane in gre k njemu.

Kaj ti je? Nisi videti preveč v redu. Tudi jaz bi en aspirin.

BEN sedi in se zravna.

BEN (*z globokim glasom*): Čas teče.

GUS: Vem. Nerad delam na prazen želodec.

BEN (*utrujeno*): Bodi malo tiho. Naj ti dam navodila.

GUS: Zakaj? Kaj ne delava vedno na isti način?

BEN: Naj ti dam navodila.

GUS zavzdihne in sede k BENU na posteljo. Navodila so izgovorjena in ponovljena avtomatično.

Ko pokliče, greš tja in se postaviš za vrata.

GUS: Se postavim za vrata.

BEN: Če potrka na vrata, jih ne odpreš.

GUS: Če potrka na vrata, jih ne odprem.

BEN: Pa ne bo potrkal na vrata.

GUS: Torej jih ne odprem.

BEN: Ko tip vstopi –

GUS: Ko tip vstopi –

BEN: Zapri vrata za njim.

GUS: Zaprem vrata za njim.

BEN: Ne da bi razkril svoj položaj.

GUS: Ne da bi razkril svoj položaj.

BEN: Videl me bo in šel proti meni.

GUS: Videl te bo in šel proti tebi.

BEN: Tebe ne bo videl.

GUS (*odsojno*): Hm?

BEN: Tebe ne bo videl.

GUS: Mene ne bo videl.

BEN: Ampak bo videl mene.

GUS: Videl bo tebe.

BEN: Ne bo vedel, da si tam.

GUS: Ne bo vedel, da si tam.

BEN: Ne bo vedel, da si ti tam.

GUS: Ne bo vedel, da sem tam.

BEN: Jaz izvlečem pištolo.

GUS: Ti izvlečeš pištolo.

BEN: On se ustavi.

GUS: On se ustavi.

BEN: Če se obrne –

GUS: Če se obrne –

BEN: Si ti tam,

GUS: Sem jaz tu.

BEN se namršči in pritisne dlan na čelo.

Nekaj si izpustil.

BEN: Vem. Kaj?

GUS: Jaz po tvoje nisem izvlekel pištole.

BEN: Ti izvlečeš pištolo –

GUS: Potem, ko zaprem vrata.

BEN: Potem, ko zapreš vrata.

GUS: Tega nisi še nikoli izpustil, veš to?

BEN: Ko te vidi za sabo –

GUS: Mene za sabo –

BEN: In mene pred sabo –

GUS: In tebe pred sabo –

BEN: Bo postal negotov –

GUS: Nemiren.

BEN: Ne bo vedel, kaj naj naredi.

GUS: Torej, kaj bo naredil?

BEN: Pogledal bo mene in pogledal bo tebe.

GUS: Nič ne bova rekla.

BEN: Pogledala ga bova.

GUS: Nič ne bo rekel.

BEN: Pogledal naju bo.

GUS: In midva bova gledala njega.

BEN: Nihče ne bo nič rekel.

Premolk.

GUS: Kaj pa narediva, če bo dekle?

BEN: Narediva enako.

GUS: Popolnoma enako?

BEN: Popolnoma.

Premolk.

GUS: Nič ne narediva drugače?

BEN: Narediva popolnoma enako.

GUS: Ah.

GUS vstane in se strese.

Takoj pridem.

Odide skozi vrata na levi. BEN obsedi na postelji, negiben. Z leve se zasliši, kako nekdo dvakrat potegne za verižico na kotličku, vendar se stranišče ne izplakne.

Tišina.

GUS spet vstopi in se ustavi pri vratih, globoko zamišljen. Pogleda BENA, nato gre počasi proti svoji postelji. Nekaj ga teži. Stoji in razmišlja. Obrne se in pogleda BENA. Pomakne se nekaj korakov proti njemu.

(Počasi, z nizkim napetim glasom.) Zakaj nama je poslal vžigalice, če je vedel, da ni plina?

Tišina.

BEN strmi predse. GUS se postavi levo od BENA, k vznožju njegove postelje, da pride do njegovega drugega ušesa.

BEN: Zakaj nama je poslal vžigalice, če je vedel, da ni plina?

BEN se ozre kvšku.

BEN: Zakaj je to naredil?

BEN: Kdo?

GUS: Kdo nama je poslal tiste vžigalice?

BEN: O čem govoriš?

GUS zviška strmi vanj.

GUS *(z globokim glasom)*: Kdo je zgoraj?

BEN *(nervozno)*: Kakšno zvezo ima to dvoje?

GUS *(z globokim glasom)*: No, kdo je?

BEN: Kakšno zvezo ima to dvoje?

BEN z roko tipa po postelji, da najde časopis.

GUS: Nekaj sem te vprašal.

BEN: Dovolj!

GUS *(z naraščajočim razburjenjem)*: Že prej sem te vprašal. Kdo se je vselil sem? Vprašal sem te. Rekel si, da so se tisti, ki so bili tu prej, odselili. No, kdo se je vselil?

BEN *(sključen)*: Utihni.

GUS: Kaj ti nisem povedal?

BEN *(stoj)*: Utihni!

GUS *(mrzlično)*: Kaj ti nisem že prej povedal, kdo je tu lastnik? Povedal sem ti.

BEN ga silovito udari po ramenu.

Kaj ti nisem povedal, kdo upravlja tole?

BEN ga silovito udari po ramenu.

(Silovito.) No, zakaj se gre vse te igrice? To bi rad vedel. Zakaj to dela?

BEN: Katere igrice?

GUS *(vedno bolj zavzeto)*: Zakaj to dela? Saj sva bila na testiranjih, a nisva bila? Saj sva šla skozi testiranja, že leta nazaj, a nisva? Saj sva jih delala skupaj, kaj se ne spomniš, a nisva? Vedno opraviha svoje delo. Zakaj dela vse to? V čem je stvar? Zakaj se gre te igrice?

Dvigalo v jašku za njima se spusti. Hrup ob spuščanju tokrat spremlja tudi rezek zvok piščalke. GUS pobiti k odprtini in pograbi sporočilo.

(Prebere.) Skampi!

Zmečka sporočilo, pograbi cev, izvleče piščal, zapiska in govori.

NIČ VEČ NIMAVA! NIČ! RAZUMETE?

BEN pograbi cev in potisne GUSA stran. Stopi za GUSOM in ga s hrbotom roke močno udari po prsih.

BEN: Nehaj! Manijak!

GUS: Pa saj si slišal!

BEN *(divje)*: Dovolj! Opozarjam te!

Tišina.

BEN obesi cev. Gre do postelje in leže. Vzame časopis in bere.

Tišina.

Dvigalo gre gor. Hitro se obrneta, njuna pogleda se srečata. BEN se vrne k branju. GUS gre počasi do svoje postelje in sede.

Tišina.

Loputa se zapre; pade nazaj na svoje mesto. Hitro se obrneta, njuna pogleda se srečata. BEN se ponovno vrne k branju.

Tišina.

BEN Odvrže časopis.

BEN: Pha!

Vzame časopis in gleda vanj.

Poslušaj tole!

Premor.

Kaj pa tole, a?

Premor.

Pha!

Premor.

Si kdaj slišal kaj takega?

GUS *(z dolgočaseno)*: Daj no mir!

BEN: Res je.

GUS: Nemogoče.

BEN: Vse je tu, črno na belem.

GUS *(zelo globoko)*: To je to?!

BEN: Si lahko predstavljaš.

GUS: To je neverjetno.

BEN: Človeku gre kar na bruhanje, se ti ne zdi?

GUS *(skoraj neslišno)*: Neverjetno.

BEN z majo z glavo. Odloži časopis in vstane. Si popravi revolver v pasu. GUS vstane. Gre proti vratom na levi.

BEN: Kam greš?

GUS: Kozarec vode bom spil.

Odide. BEN si strese prah z obleke in s čevljev. Piščalka ob govorni cevi zažvižga. Stopi tja, izvleče piščalko in nese cev k ušesu. Posluša. Nese jo k ustom.

BEN: Da.

K ušesu. Posluša. K ustom.

Nemudoma. Velja.

K ušesu. Posluša. K ustom.

Seveda sva pripravljena.

K ušesu. Poslušā. K ustom.

Razumem. Ponavljam. Prispel je in pravkar prihaja noter. Uporabiva standardno metodo. Razumem.

K ušesu. Poslušā. K ustom.

Seveda sva pripravljena.

K ušesu. Poslušā. K ustom.

Velja.

Odloži cev.

Gus!

Vzame glavnik in se počese, si popravi suknjič, da bi bila izboklina od revolverja čim manj vidna. Kotliček se izplakne, na levi. BEN hitro stopi do vrat, na levi.

Gus!

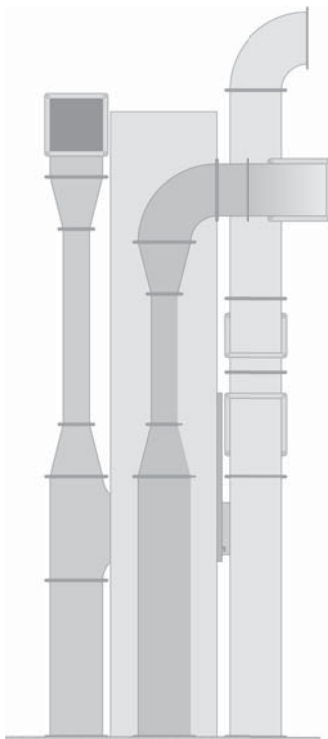
Vrata na desni se sunkovito odprejo. BEN se obrne, njegov revolver je uperjen proti vratom. GUS se opoteče noter.

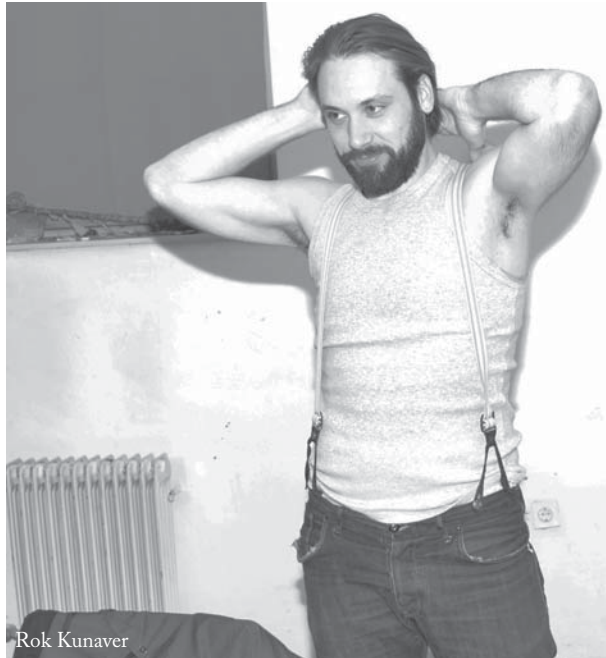
Je brez suknjiča, telovnika, kravate, pasu za revolver in revolverja. Ustavi se, sklonjen, roke ob telesu. Dvigne glavo in pogleda BENA.

Dolga tišina.

Strmita drug v drugega.

Zastor

Rok Kunaver

Rok Kunaver

Damjan Trbovc

Rok Kunaver, Damjan Trbovc

Rok Kunaver

Damjan Trbovc

Rok Kunaver, Damjan Trbovc

Rok Kunaver, Nuša Komplet, Damjan Trbovc

Rok Kunaver, Damjan Trbovc

Rok Kunaver, Damjan Trbovc, Jernej Kobal

Mestna občina Ptuj

k u g l t u r a ● ● ● ●
republika slovenija
ministrstvo za kulturo

Zanesljivo vsepovsod
POŠTA SLOVENIJE

Stupina **nse** **dem**
dravske elektrarne maribor

TERME
PTUJ

fa. maik
GLOBAL LOGISTICS

VEČER

Štajerski **TEDNIK** **RADIOPTUJ**
818-91,2-10-41

HOTEL MITRA

1994
KODRAN

DVS
Industry

Mestno gledališče Ptuj-Ptuj City Theatre
Slovenski trg 13, 2250 Ptuj, Slovenija

Telefon 02 749 32 50 (tajništvo in blagajna)
Telefaks 02 749 32 51
Elektronska pošta info@mgp.si
www.mgp.si
Blagajna je odprta vsak delavnik od 9. do 13. ure (ob sredah do 17. ure)
in uro pred predstavo.

Peter Srpčič, direktor
Ana Strelec Bombek, organizatorica in koordinatorica kulturnega programa
Simon Puhar, vodja tehnike in lučni mojster
Petra Kurnik, pisarniška referentka
Andrej Cizerl Kodrič, odrski mojster
Irena Meško, scenska garderoberka
Danijel Vogrinec, tonski mojster
Miran Hedl, scenski delavec

Gledališki list Mestnega gledališča Ptuj

Sezona 2010/2011

Marec 2011

Gledališki list izide ob vsaki premieri

Za izdajatelja Peter Srpčič

To številko je uredila Ana Strelec Bombek

Lektor Simon Šerbinek

Tisk Ekart Design d.o.o.

Naklada 500 izvodov

Svet zavoda Lidija Majnik (predsednica), Helena Neudauer, Peter Pribožič, Franc Mlakar,
Robert Kržanič, Branka Bezeljak, Ana Strelec Bombek

Ustanoviteljica Mestnega gledališča Ptuj je Mestna občina Ptuj.

